

TDR

ELS TITELLES

ÍNDEX

1.	INTRODUCCIÓ.....	2
2.	HISTÒRIA	2
2.1	A OCCIDENT:.....	2
ITÀLIA.....	3	
ANGLATERRA.....	3	
FRANÇA	4	
CATALUNYA.....	4	
2.2	A L'ORIENT:.....	6
ÍNDIA	6	
JAPÓ	7	
XINA.....	8	
TURQUIA.....	9	
3.	QUÈ ÉS UN TITELLA?.....	10
4.	D'ON PROVÉ EL NOM DE TITELLA	10
5.	TIPUS DE TITELLES.....	10
6.	FESTIVALS I TROBADES TITELLAIRES	11
7.	EXPLICACIÓ DE LA REALITZACIÓ DE ELS TITELLES PAS A PAS	12
7.1	LA MEDUSA	12
7.2	EL SAMURAI.....	15
7.3	EL POP	17
7.4	YING i YANG.....	19
7.5	MIQUELET.....	21
7.6	L'OCELL.....	33
8.	TITELLES, UN RECURS PER EDUCAR.....	40
9.	CONCLUSIONS.....	40
10.	ANNEXES	41
11.	BILBIOGRAFIA	42

1. INTRODUCCIÓ

He escollit aquest treball perquè m'agraden molt les arts escèniques, des del circ fins al teatre de sala, passant per totes les seves modalitats, incloent-hi els titelles.

La passió per els titelles em va vindre quan vaig mirar la pel·lícula *Noviembre*, on el protagonista feia servir un titella construït per ell per a fer teatre i per comunicar-se amb el públic. Ell intentava canviar el món manejant a la perfecció el seu titella.

Jo no vull intentar canviar el món fent servir els titelles construïts per mi, sinó que vull intentar que el món no em canviï a mi, per això penso que els titelles em poden servir perquè quan construeixes un titella inconscientment estàs creant un personatge amb el qual et sents reflectit, t'hi sents identificat, forma part de tu a l'hora de manipular-lo.

A partir d'aquest treball vull endinsar-me en el món de els titelles i els titellaires, aprendre a construir les meves pròpies titelles i a descobrir el seu complex maneig, a descobrir la gran quantitat de moviments que poden fer, aconseguir fer-les moure amb fluïdesa, aconseguir que semblin reals.

2. HISTÒRIA

La història s'escriu a partir de la troballa de documents o objectes fets d'un material bastant resistent per suportar el pas dels anys.

Amb els titelles és més difícil, ja que els materials dels que estan construïts acostumen a ser lleugers per facilitar el moviment i el transport.

És per això que l'origen es perd una mica, no hi ha masses documents ni figures.

Tot i així gràcies a testimonis d'algunes persones a través dels segles i de titelles construïdes amb marfil o terracota es pot dibuixar una línia en el temps.

Durant molt temps s'ha dit que el naixement dels titelles ha estat lligat a cerimònies religioses, a ritus de l'home primitiu relacionats amb la caça i a rituals pagans d'Egipte i Grècia.

2.1 A OCCIDENT:

La història dels titelles en el món occidental comença a Grècia i continua a Roma, després passa a Europa i a la resta del món.

A Grècia van coexistir els titelles amb el teatre d'actors. La primera referència coneguda de Grècia data de l'any 422 a.c. La característica del teatre de titelles de l'època es que estava realitzat per titellaires ambulants i servia majoritàriament per a divertir a cercles selectes de ciutadans, tot i que també es feien representacions en places públiques. El primer titellaire conegut pel seu nom es deia Photino i utilitzava titelles de fil.

Els romans amb la seva conquesta es varen emportar les figures manipulades a la península itàlica. A Roma els titelles van ser una diversió de carrer, que no sempre podien estar en pau amb la censura i

repressió de l'imperi. També els sacerdots romans feien servir figures religioses amb mecanismes i tubs per parlar a través d'elles al poble. Quan va caure l' Imperi Romà, el cristianisme va ser la religió oficial. Els titellaires feien les seves representacions per carrers i places, i l'església va utilitzar-les en el seu benefici. En un principi la imatge de Crist era un anyell, però cap el segle VII, va començar a representar-se com una persona. I és aquí on apareixen les primeres figures articulades religioses, en les esglésies de l' Edat Mitja.

Hi ha dos exemples que han sobreviscut als nostres dies: El Crist del poble de Limpas (Santander), que mou les parpelles, els llavis, els ulls i canvia l'expressió de la cara, i el Crist de Burgos, amb el cap i els braços movibles i una pell elàstica com la d'una persona. També hi ha la referència a França de les imatges articulades de la Verge Maria, les Petites Maries, d'aquí el nom de marioneta.

A l' Edat Mitja s'utilitzaven els titelles de fil i els titelles de panxa, que anaven lligats als genolls i es bellugaven amb les cames. Més endavant es van utilitzar els titelles de guant, i les funcions es feien en uns teatrets en forma de castell.

A partir del segle XIV van començar a tenir importància en Europa, els autòmats o teatres mecànics, quasi sempre relacionats amb festivitats nadalenques. Aquesta tècnica va agafar una gran perfecció.

Em de parlar de la ventriloquia, l'art de donar veu al titella sense que el manipulador mogui els seus llavis, de manera que la veu projectada sembli que s'origini en el propi titella, de la qual se'n troben rastres en l'art egipci i l'arqueologia hebrea, però la ventriloquia també era coneguda i practicada a la Índia i la Xina. A Europa i els Estats Units, la ventriloquia ocupa el seu lloc en els entreteniments populars.

A partir del s.XVII varen sorgir titelles que per la seva popularitat van aconseguir quedar fixats per sempre dins de la història de la cultura universal. Tenim el Punch and Judy anglès, el Guinyol francès, el Pulcinella italià, el Titella català...

ITÀLIA

- Pulcinella

És un titella que no designa cap personatge artístic determinat, sinó una col·lecció de personatges, units per un nom, per una màscara negra, una camisola blanca i una gorra punxeguda.

Pulcinella, és l' home del poble que viu la seva vida sobre el prosceni d' un teatre. Un home, però que gaudeix sempre d' una càrrega inesgotable d' ironia vers si mateix i vers els altres. Vagabund al qual no agrada la fatiga i prefereix anar vivint amb el seu personal instint bufonesc. Al teatre de putxinel·lis hi juguen un gran paper les bastonades. Quan Pulcinella intueix que algú li fa una mala passada actua per via directa. Però la seva violència només és per fer riure els espectadors que el miren amb la tendresa que se sent per un infant capriciós.

ANGLATERRA

- Punch and Judy

Des de l' època medieval hi ha hagut tradició titellaire a Anglaterra, però del 1642 al 1660, el govern va tancar tots els teatres, tot i això els titelles varen arreglar-se-les per sobreviure i preservar part de la tradició popular. L' any 1660, els teatres varen reobrir les seves portes al públic.

Punch era el pallasso local de molts espectacles del repertori nadiu.

En aquella època el titella de fil o marioneta era la classe de titella que més abundava. Es controlava des de dalt amb els fils i una tija al cap. Per dissimular els fils al cap de les marionetes, cobrien l'escenari amb una xarxa de cables fins.

Més endavant van evolucionar al titella de guant. Els personatges Punch, parlaven amb una veu forta i estrident. Per fer l'efecte el manipulador utilitzava una llengüeta.

A totes les representacions Punch, sovint acompanyat per la seva muller Joana (Judy), tenia el paper principal.

Els castellets dels titelles de guant es muntaven a l'exterior dels teatres de titelles de fil com a reclam ja que no tothom tenia diners per poder pagar una entrada i veure l'espectacle que es feia a l'interior dels teatres. En desaparèixer els teatres, els manipuladors varen portar els castellets pels carrers, la raó va ésser, d'origen, únicament econòmica.

L'argument de l'espectacle de guant ha de ser molt senzill ja que, a més de presentar-se davant d'un públic sempre diferent, casual, ha de lluitar amb tots els sorolls del carrer; qualsevol subtileza en els incidents es perd; l'acció de la representació ha de ser àgil, ha de cridar l'atenció dels vianants i ha d'utilitzar els moviments naturals d'un titella de guant, que són els moviments naturals de la mà de l'home.

FRANÇA

- El Guinyol Lionès

Laurent Mourguet, un arrencador de dents de París, instal·la al seient del dentista un castellet per calmar els clients (ja que no existia l'anestèsia), i representa Polichinelle. Aquestes representacions superen en qualitat la feina de dentista i el 1804 es converteix en titellaire professional.

Comença a representar el repertori italià pels carrers i per atreure els vianants accepta un company. Aquest personatge es situa davant del castellet, toca el violí, crida l'atenció del públic i dialoga amb els titelles.

Però aquest company té un defecte, li agrada beure i sovint desapareix. Mourguet decideix substituir-lo per un titella modelat a imatge seva: Gnafron. És així com neix el primer titella autènticament lionès.

Més endavant crea un altre personatge substituïnt a Polichinelle: Guinyol. Aquest protagonista triomfa immediatament. És un reflex fidel d'ells mateixos i dels seus problemes. Els guions giren al voltant de propietaris o magistrats que fan la seva feina i exigeixen cobrar, però aleshores són bastonejats ...

Sense ser un teatre de pura reivindicació, el teatre Guinyol del 1852 és un teatre de protesta. Napoleó III se n'adona i obliga a tots els titellaires a passar els seus textos per censura. Per primera vegada al teatre Guinyol es redacten obres.

CATALUNYA

- El Titella Català.

El nebot català d'en Punch és en "Titella".

És un pagès català jove, amb aquella barreja d'ingenuïtat i de seny nat, comuns als herois de titelles de tots els països. Feliç i content, s'embolica amb tota classe de calamitats de les quals se'n surt amb

astúcia, endevinant les estratagemes dels seus enemics o girant-los les truites. El seu vestit es componia de camisa blanca de pagès català sota una armilla descordada, calces de vellut negre, faixa vermella i el més important barretina vermella.

Cristeta és la protagonista femenina. Tòfol és el galant curt de gambals. Hi ha el Dimoni i el Guàrdia Urbà, l'únic que parla en castellà.

El titella de guant català, per la seva construcció té unes característiques diferents de les dels altres, per això se l'anomena "tipus català".

El vestit de sota, que es diu "ànima", va afegit a la peça del pit i a les mans. Per tant el titella pot canviar de vestuari. Una de les mans es pot desenroscar i així posar-li garrots o d'altres estris.

Hi va haver una forta persecució del teatre de titelles a Barcelona, l'any 1844, uns anys més tard va sorgir una gran acceptació per part del poble d'aquest teatre. Es varen representar obres serioses i còmiques. Moltes peces estaven escrites pels propis titellaires i ells mateixos les escenificaven. Les obres de titelles del s. XIX, estan escrites en català, encara que es poden trobar moltes d'elles bilingües, de vegades un dels personatges parlava de tal manera que castellanitzava els diàlegs. Va haver-hi a Catalunya diversos locals dedicats al teatre de titelles. Va ser també molt popular la costum de fer representacions al mig d'un parc o en places públiques, on assistien els pares amb els seus fills.

Als Països Catalans tenim els Tirisitis d'Alacant i les Teresetes de Balears

També podem trobar titelles de guant a Espanya: Barriga Verde a Galícia; Don Cristóbal a Castella i la Tia Norica a Andalusia.

Cap el segle XVI, van aparèixer a Espanya els primers autòmats.

La naturalesa transhumant dels titellaires i el seu constant pas d'un país a un altre, dins del mateix continent europeu o creuant el mar, va contribuir a l'expansió de diverses formes de titelles, que a cada poble s'adaptaven a la seva cultura.

La posició favorable aconseguida pels titelles en el segle XVIII, va traspasar la seva influència al segle XIX. En aquest segle el teatre de titelles, encara que fos un art marginal, va continuar interessant als intel·lectuals i als artistes d'arreu, i la seva proliferació va ser tanta que va començar a ser també un entreteniment per a nens/es.

Aquest segle va marcar dues línies en el desenvolupament dels titelles:

La línia popular, aquesta vessant venia del teatre de titelles tradicional i les companyies actuaven per les places i tenien el recolzament del gran públic.

La línia intel·lectual en la que es varen crear noves tendències en la dramaturgia i en l'estètica dels titelles i la línia espectacular en la que la funció dels titellaires era la de sorprendre i esbalair al públic, doncs el truc ho era tot. Aquestes companyies no desenvolupaven l'art dels titelles si no que portaven la mecànica a un alt grau de perfecció, tractant sempre de que el mecanisme dels trucs romangués ocult pels competidors i el públic. Aquests espectacles es presentaven en cabarets i revistes.

A finals del s.XIX, quan els empresaris varen veure que el públic no anava a les funcions dels dies de Nadal, varen inventar uns espectacles amb força trama i efectes basats en contes tradicionals coneguts, capaços d'atraure els/les nens/es i als seus pares. Aquest va ser el primer antecedent del

teatre infantil, i així l'art dels titelles va ser una alternativa del teatre infantil en front del teatre per adults.

En el segle XX, va ressorgir com un teatre de titelles veritablement artístic. Es varen crear grans companyies. Els titelles es varen introduir en els mitjans de difusió massiva, -cinema, televisió-. En aquests mitjans és on es va començar a utilitzar els animatrònics, titelles dirigits per comandaments a distància.

Per altra banda, des de les primeres dècades es va veure la possibilitat d'incorporar els titelles en el procés educatiu, i inclús fer-los servir com a vehicle de comunicació en ciències modernes com la psicologia i la sociologia. Els titelles es van unir al creixent desenvolupament del segle.

2.2 A L'ORIENT:

Sens dubte, l'antic Orient va ser el regne dels titelles. En països com la Índia, Xina, Japó, l'arxipèlag indonesi i Turquia, entre d'altres, les ombres, els titelles de fil o de tija es van incorporar a la cultura popular i varen consolidar tradicions que en la seva majoria han sobreviscut als nostres dies.

La característica essencial dels teatres d'ombres que s'ha desenvolupat en Orient i Occident es podria resumir en aquests mots: a la banda asiàtica, no molesta que el manipulador pugui ésser vist pel públic, mentre que, a la banda mediterrània sembla que la il·lusió de l'espectacle quedaria destruïda si el manipulador es deixés veure.

En el teatre d'ombres occidental, la pantalla separa el manipulador del seu públic; en l'oriental, en canvi, l'espectador es pot col·locar al seu gust i pot passar alternativament d'una banda de la pantalla a l'altra.

ÍNDIA

A tota la Índia els titellaires formaven part d'una casta i els secrets del seu art passaven exclusivament de pares a fills. Aquesta comunitat es deia descendent de la boca de Brahma (hi ha una llegenda que diu que el primer titellaire va néixer de la boca de Brahma –el déu que dona forma al mon-), i per això només podia dedicar-se a l'espectacle.

En aquest país, el titella de guant el manipulen principalment els captaires. A Uttar Pradesh se'ls coneix com "Gulabo Satibo" i al sud com "Chinni Patti" (nina petita). Generalment el captaire canta mentre manipula els titelles i els fa parlar amb extraordinària agilitat.

Encara que l'art de manipular i fabricar titelles ha anat a parar a les mans de les classes més baixes i pobres, els titellaires continuen seguint tots els rituals antics. Consideren que la vida penetra en el titella a l'instant en que hom li posa o pinta els ulls (per això els fan al final de la construcció.)

Un altre aspecte dels titelles de la Índia que cal tenir en compte és que, com totes les arts populars antigues, són un do de Déu, i, com a tal, són reverenciats. Per exemple, un titella vell mai no se'l llença, se'l tracta com un difunt humà, amb reverència, i se'l incinera o bé se'l submergeix a un riu o a l'oceà.

També és costum, quan es guarden o transporten els titelles, no barrejar els que representen personatges malignes amb els benignes. Aquests entren a l'escena per la dreta i els altres sempre ho fan per l'esquerra. Això passa especialment al teatre d'ombres.

Els manipuladors de titelles, d'ombres o de putxinel·lis han creat obres de temes religiosos. Els manipuladors d'ombres del sud són generalment analfabets i depenen del "Sutradhar" o mestre que els ensenya a aprendre de memòria els textos.

Els elements bàsics que es troben als espectacles d'ombres tradicionals tenen tots la mateixa estructura argumental:

El dimoni Raktabija, que ha obtingut el favor dels déus, els desafia. Els déus recorren primerament a Visnu, el qual els proposa que elevin les seves pregàries a Adi Sakti. La deessa apareix i promet la seva protecció. A continuació va al jardí del dimoni sota l'aparença d'una bella dona i sedueix a un missatger perquè convenci al dimoni, gendre d'un altre dimoni, Mahisa, d'emportar-se-la al palau de la muller de Raktabija. El dimoni envia emissaris, entre ells el gendre, perquè vagin a buscar a la bella dama. Ella els mata a tots i, quan el mateix Raktabija acaba presentant-se, el mata. Així allibera els déus i manté l'harmonia en el món.

La representació comença amb música, una pregària a Ganapadi i una dansa de Sarasvati, acompanyada pel madangem (timbal), els thala (címbals digitals) i l'harmòni.

JAPÓ

El Bunraku

L'espectador que contempla per primera vegada una funció de Bunraku notarà d'immediat l'existència de tres elements diferents: uns manipuladors que mouen els ninots, un recitador que canta i declama el text de la narració gesticulant de manera expressiva, i un músic que toca un instrument semblant a la mandolina, anomenat samisén.

Bunraku és el nom que actualment se sol emprar per designar el teatre japonès de ninots. Al Japó l'art dels titelles té més de mil anys d'existència, però aquest terme es relativament modern. És l'abreviatura del nom d' Uemura Bunrakken, un manipulador de l' Illa d' Awaji.

El teatre de ninots havia caigut en un període de penosa decadència i Bunrakken va infondre-li nova vitalitat quan fundà a Osaka el 1805 una companyia i un teatre, el Bunraku-za. Cal dir, però, que el nom clàssic d'aquest teatre és "ningyô jôruri". Ninyô vol dir "ninot" (forma humana), i jôruri és un tipus de balada o recitatiu derivat del nom de la Dama Jôruri, heroïna d'una famosa llegenda de finals del segle XV, contada pels joglars bohemis d'aquella època.

S'ha d'indicar que no es tracta d'un entreteniment infantil. És un art dramàtic per a adults que conté, en moltes de les seves obres, l'elevació estètica i la transcendència temàtica de les tragèdies de Shakespeare o dels drames de Lope i Calderón.

L'espectador del Bunraku contempla a la seva dreta, a una banda de l'escenari i dalt d'una tarima elevada, dos artistes: el recitador que seua sobre una pila de coixins que enlairen la seva figura i disminueixen la del seu acompanyant, l'interpret del semisén o "semisenista", que seua a la seva esquerra.

Per a una fidel interpretació del text, el recitador, ha d'estudiar durant anys (l'aprenent necessita vuit anys per dominar l'art del plor) i ha de conèixer a la perfecció les tradicions secretes de la recitació que són trameses de pares a fills i de mestres a deixebles. El recitador és la veu dels ninots.

El recitador declamarà, narrarà, cantarà, i la seva cara expressarà, de manera fugaç o amb insistència, tots els sentiments possibles de qualsevol situació normal o conflictiva: les alegries, els dubtes, les

angoixes, les indecisions dels ninots. (El recitador actua amb tot el seu cos, malgrat no poder moure's del lloc que ocupa. Li està prohibit qualsevol tipus d'improvisació i ha d'atenir-se al ritme estricte de la melodia "jôruri".

El samisenista o intèrpret del samisén "tayûtsuke" seu al costat del recitador. Hi ha diversos tipus del samisén. El que s'utilitza pel bunraku és el més gran. La caixa és de fusta, gairebé quadrada. Està coberta de pell de gat. El pal és llarg. Només té tres cordes de seda trenades a diferent gruix i dos ponts.

La gesticulació del semisenista és la contraposició de la del recitador, ja que roman impassible, inexpressiu i només de tant en tant emet crits curts i sons estranys i secs, gairebé grunys, per marcar certs compassos del ritme.

La seva ocupació principal és animar i realçar la seva interpretació del text. Però la seva actuació no és secundària. El pes de la interpretació del recitador i el moviment dels ninots recauen sobre la seva música. No donar una nota a temps podria resultar catastròfic per a tot el conjunt. Això converteix al semisenista en una mena de director del grup.

L'escenari té uns deu metres de llarg per set de profunditat i més de quatre d'alçada.

El tret peculiar del bunraku és l'actuació dels manipuladors a la vista del públic.

La mida del ninot és de més o menys un metre. Els ninots femenins són més petits. El manipulador principal sol actuar amb un luxós quimono de cerimònia, i amb el cap descobert (la seva figura està més alçada que la dels seus companys, l'efecte s'aconsegueix amb unes sandàlies japoneses, de sola molt alta). Agafa el cap del ninot amb la mà esquerra i amb la mà dreta mou la mà dreta del ninot.

Els altres dos manipuladors van vestits de negre i porten la cara coberta d'una mena de caputxa també negra.

El segon manipulador mou la mà esquerra del ninot. El tercer manipulador és l'encarregat dels peus. La seva posició és molt incòmoda ja que durant la representació mai no s'està dret.

Es diu que l'actuació d'aquests tres homes sols pot tenir èxit si respiren tots al mateix ritme.

A més dels manipuladors, altres persones col·laboren al desenvolupament de la representació produint efectes especials des dels laterals de l'escenari.

XINA

Les figures d'estil pequinès (titelles d'ombres) són fetes de pell d'ase, perquè se'n poden fer tires més fines que amb d'altres pells mantenint tota la seva força tensional. La pell es tractada de manera que quedi transparent.

Els personatges senzills i amables tenen els ulls ametllats i els trets angulosos. Els de poc fiar, ulls rodons. Els còmics tenen els ulls voltats d'un cercle blanc. Els detalls del vestuari se subratllen fent alt relleu amb la pell. Les tècniques de baix i alt relleu provenen de l'art de tallar paper. Es feien servir punxons i ganivets fets a mà de diferents mides i formes.

Els colors clars són per als estudiants i les noies. El daurat per la família imperial. Els colors foscos són senyal de vellesa i el negre és per a les classes baixes. Abans és pintaven amb tints vegetals. Ara es pinten amb tinta xinesa.

Els encaixos de les figures es cusen amb fil de seda.

Generalment, en les figures d'estil pequinès hi ha deu parts diferenciades: dues cames, el tronc superior i d'inferior, dues mans, dos braços, dos avantbraços, el cap i el coll. Els caps són desmuntables, de manera que els personatges poden canviar de vestuari i un mateix vestit el poden fer servir personatges d'altres obres. Es fan servir tres varetes per bellugar les figures.

La pantalla (on es projecten les ombres) és de roba de seda, de cotó o paper de mora. La llum es posa entre la pantalla i el manipulador. Abans es feien servir llànties d'oli. Ara fluorescents. La música servia de fons a l'acció, anunciava les entrades i les sortides i donava relleu a les batalles. Els músics tocaven darrera l'escenari i el públic no els veia. El teatre d'ombres constitueix una tradició oral. Les obres es transmeten de viva veu de generació en generació. El repertori d'una companyia de teatre d'ombres podia incloure 500 obres aplegades al llarg de moltes generacions. Les obres, basades en la gran literatura clàssica xinesa, es poden classificar en èpiques, llegendes històriques i rondalles populars.

L'actor del teatre d'ombres instruïa al seu fill, guardant un secret escrupolós sobre les tècniques de manipulació. Hi havia famílies que venien els seus fills com a aprenent d'una companyia de teatre d'ombres. L'aprenentatge era un procés lent i es necessitaven 20 anys per esdevenir mestre en l'ofici.

TURQUIA

Karakoz:

Karakoz és un personatge (ombra) de cuir, amb gep i jaqueta cenyida a la cintura. El trobem a Turquia, Grècia i als països àrabs.

Així expliquen el naixement del teatre d'ombres i el seu personatge principal, Karakoz (encara que no tingui gaire creença històrica.)

Karakoz i Hadj Iwaz (els personatges principals del teatre d'ombres) eren dos companys que explicaven històries a palau. Un dia, el sultà, què estava de mal humor, avorrit de la seva xerrameca, va ordenar que els tallessin el cap.

Passats uns dies, el sultà va reclamar la presència dels dos companys. Ningú no gosava dir-li que els havia fet decapitar. El seu ministre va cridar el chaik i aquest va tenir una idea brillant; va explicar al sultà que els dos companys, avergonyits per haver avorrit el seu amo, no s'atrevien a presentar-se a la seva cort i continuarien les seves xerrameques a una habitació separada de la del sultà per una cortina. Mahmud els podria sentir, veure la seva ombra i ells no passarien vergonya de trobar-se davant el sobirà, al qual, per un instant havien desagradat. El sultà va trobar agradable la idea. El chaik utilitzant les babutxes i imitant les veus dels altres companys animava les ombres darrera la pantalla.

Les figures són de cuir (de pell d'ase) o de cartró, d'uns 20 cm d'alçada se sostenen per mitjà de tiges col·locades horitzontalment en les seves principals articulacions. Tenen les cames lliures i articulades, n'hi ha poques que tinguin el braç articulat a no ser l'heroi principal, el propi Karakoz.

L'ombrista interpreta tots el diàlegs acompanyant-les amb diferents instruments (flauta, tamborí de cròtals i una darbukka), i manipula les figures. A vegades té un assistent que, d'aquesta manera, aprèn l'ofici. El manipulador d'ombres improvisa el text que, ben transmès de generació en generació, és sempre adaptat en funció del públic i dels esdeveniments locals. La il·luminació la proporciona una llàntia d'oli.

3. QUÈ ÉS UN TITELLA?

Un titella pot ser qualsevol cosa, un drap, una escombra, un ninot... només cal que hi hagi un manipulador que els hi doni vida. Un titella és el mitjà de comunicació entre un titellaire i el públic.

4. D'ON PROVÉ EL NOM DE TITELLA

La paraula titella és onomatopeica, segons creuen els lingüistes prové del tuit-tuit que feien els actors, mentre movien els ninots, en parlar a través d'una "llengüeta" que es col·locaven al paladar i que distorsionava la veu.

5. TIPUS DE TITELLES

Guant: La mà es col·loca dins el vestit del titella, gairebé com un guant. Segons la manipulació hi ha diferents tipus:

- Putxineli o titella tradicional català: Durant molt de temps, a Catalunya, es feia servir una modalitat particular d'aquest titella, el cap del qual s'aguantava amb tres dits a la vegada (índex, cor, anular). I els altres dos dits (petit i gros), servien per moure els braços del titella.
- Punch o titella anglès: Amb el dit índex s'aguanta el cap i els dits cor i gros les dues mans del titella.
- Dit: Petit titella de guant, que es calça en un sol dit on el cos té un sol moviment.
- Guinyol o titella francès: Amb el dit índex s'aguanta el cap, amb el dit gros una mà i amb la resta, l'altra mà del titella.

Muppet: És una simplificació del titella de guant, tota la mà està calçada en el cap del ninot, que obre i tanca la boca.

Marota i de Tija: És un titella manipulat amb una sola tija central. I la mà del manipulador pot ser la mà del titella. De vegades les mans del titella porten dues tiges.

Titella de fil o marioneta: Consisteix en un ninot articulat, que és manipulat per dalt, mitjançant fils que van a una creu de fusta que té el manipulador a la mà.

Bunraku: Aquesta és una tècnica japonesa; el ninot és d'una mida de dos terços de l'home, i manipulat per tres persones: el mestre (20 anys d'estudis), que manipula el cap i la mà dreta, i els ajudants (10 anys d'estudis) que manipulen el braç esquerre i les cames. Acompanyats per un músic que recita el text.

Ombres: Són figures planes, armades sobre una tija, a vegades articulada, que col·locades darrere d'una pantalla i amb un focus de llum es transforma en teatre d'ombres. Quan s'apliquen, a més a més les mans, parlem d'ombres xineses.

Cap-grossos: Encara que normalment es fan servir per als cercaviles i festes de carrer, es poden utilitzar en una representació com un titella més. El cos del manipulador es col·loca al interior del titella.

Animatrònics: Titelles manipulats a distància, de vegades dirigits per ordinador i de vegades amb cables electrònics.

Autòmats: Son titelles que van accionats per elements mecànics. No sempre cal el manipulador perquè es belluguin.

Titelles de ventrilòquia: Ventrilòquia, l'art de llençar la veu, qui parla ho fa de tal manera que el so sembla venir d'una distància o d'una font diferent del que està parlant. Normalment, el ventríloc – manté els llavis molt junts, quasi sense moure'ls – utilitza un titella per mantenir l'atenció del públic i augmentar la il·lusió de que el personatge és el que parla. Quan no fa servir el titella, el ventríloc utilitza algun objecte per atraure la nostra atenció mentre ell parla i aconsegueix donar la il·lusió que vol.

Actualment han sorgit moltes altres menes de titelles, com els **titelles objectuals**, en què la manipulació a l'escenari d'objectes quotidians com ara botes, culleres, pots, etc. eixampla les possibilitats expressives i produeix efectes sorprenents, també trobem els **titelles corporals**, són un treball invers als altres recursos del món dels titelles, perquè a partir de crear un titella objectual i investigar el que fa bé aquella forma, sense parlar, és narra una història. El titellaire mou el titella fent servir el seu cos, peus i mans.

6. FESTIVALS I TROBADES TITELLAIRES

Aquests són uns dels festivals internacionals titellaires més importants que hi ha actualment, les dates dels festivals són de l'any 2012:

A LLEIDA:

- Festival de teatre de titelles de Lleida, XXIV edició, del 4 al 6 de maig

A ESPANYA:

- Festival de títeres Ciudad de Cádiz, XXIX edició del 24 al 27 de maig
- Mostra de titelles d'Alcobendas, XXIII edició els caps de setmana del 30 de juny al 27 de juliol
- Festival internacional de titelles a la mar, a Oropesa del mar, X edició del 24 al 29 de juliol
- Festival internacional de titelles i animació "Regreso a la Ciudad", Castelló, XXI edició del 27 al 29 de setembre
- Festival de titelles Titeremurcia, Múrcia, XI edició del 3 a l'11 de novembre
- Festival internacional de títeres de Bilbao, XXXI edició del 19 al 25 de novembre

A AMÈRICA DEL SUD:

- Festival internacional de titelles Titiritlán, Guatemala i Sololà, V edició de 27 de febrer a l'11 de març
- Festival Festitíteres, Cochamba, Bolívia, del 19 al 26 d'abril
- Festival internacional Titerías, ciutat de Mèxic, X edició, del 27 de maig al 3 de juny
- Festival internacional de Titiriteros Joglars, Cosquín, Argentina, XVII edició del 6 al 10 de novembre

7. EXPLICACIÓ DE LA REALITZACIÓ DE ELS TITELLES PAS A PAS

7.1 LA MEDUSA

La medusa és un titella de fil, fet amb materials reciclats

Materials:

- Una botella de plàstic (1l d'aigua)
- Estisores
- Celo transparent
- Plàstic per embalar (de bombolles d'aire)
- Fil
- Cartró
- Pintura
- Cola de contacte

Preparant la botella:

1. Tallem la base de la botella de plàstic amb unes estisores
2. Fem un petit forat amb les estisores a la base de la botella
3. Passem un fil pel forat i li fem un nus al final per a què no marxi

Fent els tentacles:

4. Retallem un rectangle de plàstic d'embalar
5. Retallem tires d'entre 2 i 4 cm d'ample i de la llargada que és vulgui
6. Retallem un altre rectangle de plàstic d'embalar més petit que l'anterior
7. Retallem tires d'entre 1 i 2 cm d'ample i més curtes que les anteriors
8. Peguem les tires curtes amb cola de contacte a l'interior de la botella
9. Peguem les tires llargues amb celo transparent a l'exterior de la botella

Acabant la medusa:

10. Tallem un tros de plàstic d'embalar i el peguem per damunt de la botella
11. Agafem 4 tentacles llargs i hi fem un nus a la punta amb un fil, el qual ens servirà per manejar-ho

12. Finalment retallem 2 ulls amb cartró, els pintem i els peguem amb cola de contacte a la botella

I ja està acabada la medusa, té poc joc de moviments però quan es mou sembla com si estigués ballant al ritme d'un vals.

7.2 EL SAMURAI

El samurai és un titella corporal, fet amb materials reciclats. S'utilitza ficant els peus a les anses de les bosses, amb una mà s'aguanta el cap i el cos i amb l'altra es mou l'espasa.

Materials:

- 7 bosses de plàstic
- Filferro
- Celo transparent
- Un tub llarg de cartró

Elaborant el cos:

1. Agafem 2 bosses, ens fem les anses als peus i trobem la mida ideal per a què no marxin
2. Amb un tros de celo tanquem a la mida triada
3. Agafem la bossa que ens servirà de cos i fem un nus amb els dos extrems superiors de les cames
4. A la part superior del cos hi lliguem 2 bosses més que seran els braços (podem ficar-hi un tros de celo si no volem fer-hi un nus)
5. Fiquem el tub per les anses, trobem la mida ideal per a què no marxin i ho tanquem amb un tros de celo
6. Agafem una bossa i l'emboliquem per la part superior, deixant les anses a baix (li donem forma de cap)
7. Lliguem el cap amb les anses de la bossa al cos.

Els últims detalls:

8. Tallem un tros de filferro en forma de rectangle obert per un costat, enganxem una punta al cap i l'altra al cos, que ens servirà per manejar el titella
9. Finalment retallem un tros d'una bossa i li enganxem a la cintura com a faldilla, ens servirà per tapar els nusos i deixar-lo acabat

Ja el tenim llest per a les seves batalles i per descobrir la gran quantitat de moviments que podem fer amb ell.

7.3 EL POP

El pop és un titella de guant, el qual manegem ficant la mà dins del guant que li aguanta el cap i les potes.

Materials:

- Goma espuma
- Un guant de llana
- Dos boles de cotó fluix
- Paper de diari
- Tovallons de paper
- Cola d'empaperar
- Cola de contacte
- Estisores o cúter
- Esprai de color, aquarel·les o pintura plàstica
- 15 rodonetes de feltre adhesiu (es fiquen davall dels mobles per a no ratllar el terra)

Preparant el cap:

1. Fem una bola gran amb papers de diari
2. Preparem la cola d'empaperar, dissolta amb aigua
3. Cobrim la bola de diari amb tovallons de paper
4. Hi passem una capa de cola per damunt
5. Ho deixem assecar durant un dia sencer

Preparant les potes:

6. Marquem el patró d'una pota damunt la goma espuma (amb les mides que vulguem)

- 7.
8. Tallem 5 potes amb unes estisores o un cúter
 9. Pintem les potes amb un esprai, del color que més ens agradi i ho deixem assecar

El guant:

10. Pintem el guant amb esprai del mateix color que les potes però d'una tonalitat més fosca i ho deixem assecar
11. Quan estigui sec, enganxem les potes a les puntes dels dits amb cola de contacte

Els acabats:

12. Quan el cap estigui totalment sec, el pintem com més ens agradi, podem fer-hi degradats o pintar-li taques
13. Pintem les 2 boles de cotó fluix de manera que representin 2 ulls
14. Enganxem els 2 ulls amb cola de contacte al cap del pop
15. Finalment procedim a fer el tentacles el pop amb el feltre adhesiu, pintem les rodonetes d'un color que contrasti amb el de les potes del pop
16. Enganxem 3 rodonetes a cada pota amb cola de contacte

Ja tenim el pop llest per bussejar pels mars de la imaginació.

7.4 YING i YANG

El Ying i la Yang són dos titelles de dit, es manegen ficant-los en els dits índexs de les mans.

Materials:

- 2 pilotes de pin pon, preferiblement blanques
- 2 petits llistons de fusta
- Pintura plàstica
- Cúter
- Cola de contacte

Comencem pel “maquillatge”:

1. Si no hem aconseguit pilotes blanques, els hi donem una capa de pintura plàstica blanca

2. Els hi pintem el pèl de color negre, un amb caràcter masculí i l'altre femení

3. Els hi pintem els ulls

El nas:

4. Tallem dos llistons petits de fusta pel nas i els pintem de blanc

5. Fem un forat amb el cúter a cada pilota a l'altura on vulguem ficar-los-hi els llistons de fusta (o també podem pegar el nas amb cola de contacte)

Finalment:

6. Fem dos forats a la base de la pilota, per on ficarem el dit per poder manejar el Ying i la Yang, una curiosa parella d'enamorats.

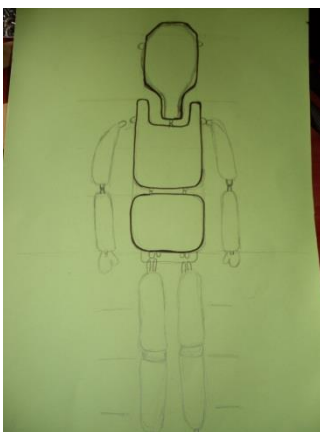
Són molt senzills de construir però disposen de tota l'expressivitat de la que es capaç la nostra mà, és a dir, moltíssima.

7.5 MIQUELET

Aquest és un titella de fil, es maneja des de dalt, amb una creueta que porta uns fils lligats que van a les mans, els peus i el cap del titella.

El primer que em de fer és un dibuix a escala real del titella que volem construir, per a què les proporcions ens quedin correctes i per saber de quines mides ha de ser el titella.

Començarem pel cap del titella

Materials:

- Pasta de paper o paper maché en pols

- Fusta (que no sigui contraxapat)
- Un bloc de poliestirè expandit
- Cúter
- Serra
- Cola blanca
- Armelles
- Pintura plàstica
- Roba peluda d'abric (per simular el pèl)

Preparant la base del cap:

1. Tallem una peça de fusta amb la forma del cap i del coll, seguint el model que em dibuixat anteriorment
2. Tallem 2 peces de poliestirè. Una per a la cara del titella i l'altra per la part de darrera del cap
3. Marquem la cara (ulls, nas, boca) i en retallem els contorns
4. Retallem els contorns de la part del darrera donant-li forma de crani
5. Posem cola blanca als dos costats de la peça de fusta i peguem les dues peces de poliestirè
6. Deixem assecar

(Aquest mètode està pensat perquè el cap no pesi gaire. Es podria utilitzar també la pasta de paper directament sobre la fusta, però el resultat seria de massa pes.)

7. Marquem el lloc on aniran les armelles a la fusta. Dos armelles petites als costats superiors del cap, i un altre al centre de la base del coll
8. Introduïm les armelles a la fusta

Preparant la pasta de paper:

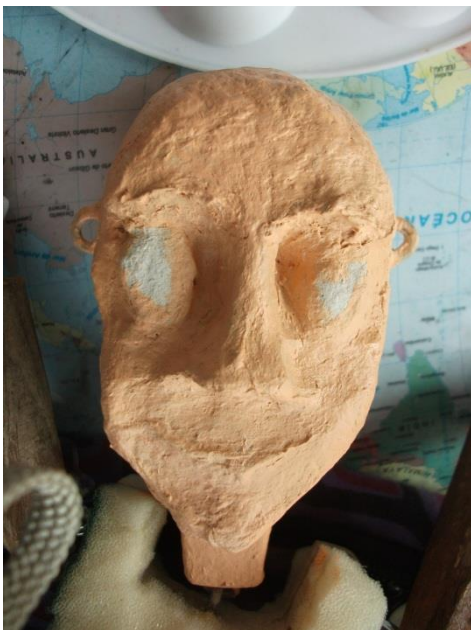
9. Posem pasta de paper en pols en un recipient de plàstic i hi afegim aigua

10. Afegim dos cullerades de cola blanca
11. Removem amb una cullereta
12. Empolvorem sobre la taula de treball, pols de pasta de paper i buidem el contingut del recipient de plàstic
13. Afegim poc a poc pols de pasta de paper i amassem amb les mans fins a aconseguir la textura desitjada

Modelant el cap:

14. Posem cola blanca a la fusta i al poliestirè
15. Anem aplicant petits trossos de massa, donant-li la forma que em dissenyat: la front, el nas, la barbeta, els pòmuls, els ulls, i la boca
16. Amassem bé una peça de massa que cobreixi totalment tota la part posterior del cap
17. Per fer el coll, utilitzarem un rectangle fi de massa, rodegem amb aquest tota la part de la fusta del coll i ho unim a la base del cap amb més massa.
18. Ho deixem assecar
19. Quan ja estigui sec, procedim a pintar el cap amb pintura plàstica com més ens agradi

20. Finalment li enganxem el pèl al cap; podem simular el pèl amb roba d'abric i després pentinar-lo amb gomina o laca.

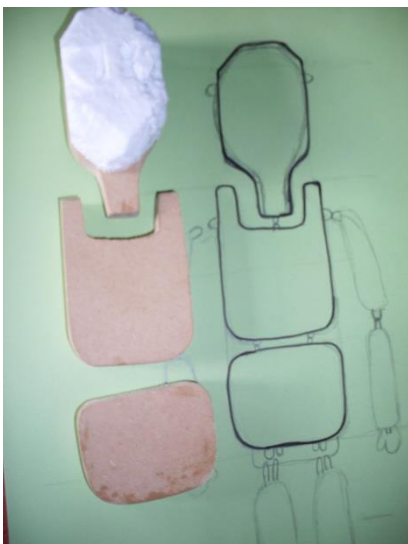
Continuarem pel cos del titella

Materials:

- Fusta (que no sigui contraxapat)
- Una serra
- Alicates
- Cúter
- Cola de contacte
- Armelles
- Frontisses petites
- Goma espuma
- Filferro
- Agulles
- Feltre
- Super glue

El cos:

Retallarem dos peces de fusta amb les mides del dibuix per a fer el tronc i la cadera.

a) El tronc:

1. A la peça del tronc li fem un forat al mig que haurà de tenir l'ample del coll del titella
2. Introduïm al centre una armella tancada (aquí hi unirem el cap)
3. Introduïm a la peça de fusta, dos armelles tancades a la part superior de les espatlles i dos més als laterals (altura dels braços) i finalment, dos armelles més a la part inferior, per unir-ho amb la cadera.

b) La cadera:

4. Li donem una mica de forma a la peça
5. Introduïm dos armelles tancades (obertes prèviament amb l'ajuda d'unes alicates) a la part superior de la peça: tenint cura de que coincideixin amb els del tronc. I dos armelles més a la part inferior que ens serviran per enganxar les potes
6. Tallem una petita peça de fusta molt fina (amb el llarg de la base de la cadera)
7. Posem cola de contacte a la part inferior de la cadera per darrera i enganxem la peça de fusta (ho fem per evitar que les cames realitzin un moviment cap a darrera, ja que seria antinatural.)

L'acabat del cos:

8. Tallem quatre peces de goma espuma. Dos amb les mides del tronc i dos més amb les mides de la cadera
9. Donem forma a les quatre peces de goma espuma amb unes estisores
10. Posem cola de contacte a les quatre peces d'espuma i les enganxem a les peces de fusta, per davant i per darrera

c) Les cames

11. Tallem quatre peces d'un pal rodó de fusta. Dos per a cada cama.
12. A la art inferior dels bessons hi fem un forat per col·locar-hi les sabates
13. Unim les dos peces de les cames amb una petita frontissa enganxada amb claus

14. Introduïm als extrems superiors de les cuixes dues armelles tancades (prèviament obertes)
15. Unim les armelles de les cames a les de la part inferior de la cadera i les tanquem amb unes alicates

d) Els braços

16. Tallem quatre peces d'un pal rodó de fusta. Dos per a cada braç
17. Introduïm dos armelles tancades (prèviament obertes) als dos extrems de la peça de fusta per al braç
18. Introduïm una armella tancada a l'extrem superior de la peça de l'avantbraç i un altre d'obert a la part inferior

19. Unim les dos armelles centrals i tanquem la que està oberta amb unes alicates, unint així les dos peces de fusta
20. Col·loquem els dos braços al seu lloc (armella lateral del cos, a l'altura de les espatlles) i tanquem l'armella del braç per a que quedi unit al cos
21. Finalment unirem les dos peces del cos: tronc i cadera, per les seves armelles corresponents i ho tancarem.

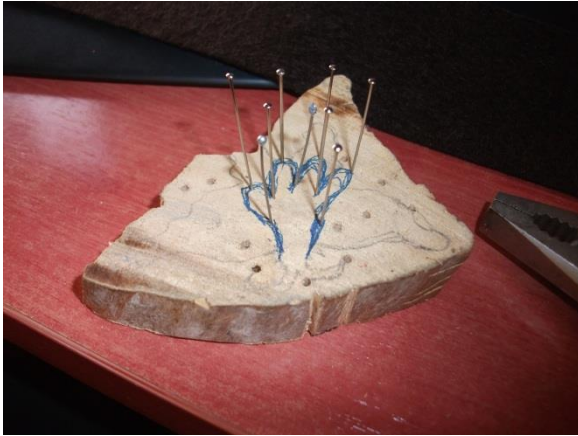

e) Les mans

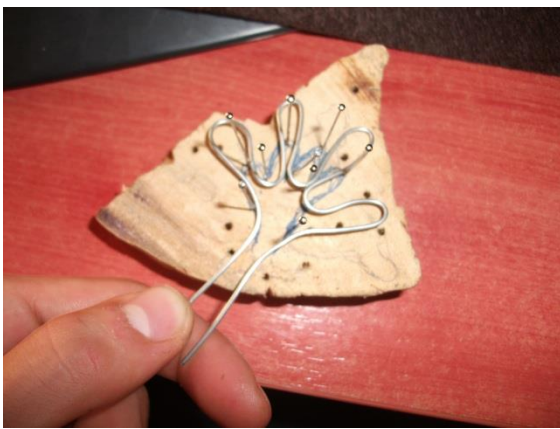
22. Dibuixem sobre una fusta el patró de la mà (l'he fet de 4 dits, però aquí cadascú pot fer les variacions que vulgui, es poden ficar fins i tot 7 dits si es vol)

23. Amb l'ajuda d'un martell clavem les agulles a la fusta per tot el contorn de la mà

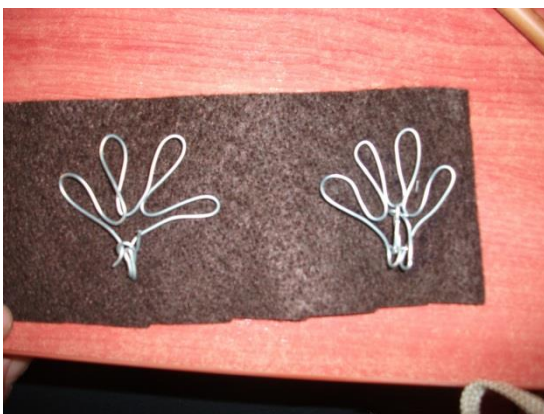
24. Fiquem el filferro per tot el contorn dibuixat, enganxant-lo a les agulles

25. Ho traiem ja amb la forma de la mà

26. Fem un ancoratge per poder-ho lligar després al canell

27. Passem a elaborar l'exterior de la mà amb feltre. Dibuixem el patró de la mà al feltre. N'hem de treure 4 peces, 2 per cada mà

28. Els retallem

29. Els unim amb super glue ficant l'esquelet de filferro entre peça i peça, d'aquesta manera podrem col·locar la mà en la posició que vulguem

30. Finalment enganxem la mà a l'armella del canell

Per fer els peus, he utilitzat unes sabates d'uns ninots de joguina, però es poden fer amb plastilina i després recobrir-les amb pasta de paper, l'únic inconvenient és el seu elevat pes.

Per fer el vestuari:

Materials:

- Tela
- Fil i agulles
- Màquina de cosir
- Papers
- Cinta mètrica

El patró:

1. El primer pas és fer el patró de la roba
2. Per fer la samarreta i la jaqueta mesurem l'amplada del tors del titella (d'una espatlla a l'altra) i l'alçada (de l'espatlla a la cintura)
3. Mesurem el braç del titella (de l'espatlla a la cintura)
4. Mesurem la cintura del titella

5. Quan tenim les mides, procedim a dibuixar-les en un full de paper o diari

Tallar i cosir les peces:

6. Retallem totes les peces, les unim les unes amb les altres i procedim a cosir per la part superior i inferior. Millor fer-ho amb màquina de cosir, ja que ens serà més fàcil i ràpid. (aquesta és la part més complicada si no tenim nocions de costura)

7. A la part superior dels pantalons podem cosir-hi una goma elàstica per a que no caiguin

8. A la samarreta li farem un tall vertical per poder vestir al titella sense complicacions
9. Hi cosirem 3 tires de velcro per a què la samarreta no s'obri

I ja només falta la creueta per poder manipular el titella:

Materials:

- Fusta
- Una serra
- Cartró
- Fil
- Armelles
- Tela

Comencem per la creueta:

1. Dibuiem el patró de la creueta en cartró

2. Procedim a dibuixar-ho damunt de fusta i a tallar les peces amb una serra

3. Un cop tinguem les 3 peces de la creueta per separat, enganxem una tira de tela que passi per damunt d'aquesta peça (ens aguantarà la mà)

4. Enganxem aquesta peça anterior a la meitat de la peça més grossa
5. A la punta de davant de la peça més grossa i enganxem a la part inferior una armella oberta
6. A la peça que ens sobra i enganxem just al mig de la part superior una armella
7. Ara podem ajuntar i separar les dos peces de la creueta quan vulguem (a la peça més petita que podem separar i agafarem amb la mà esquerra hi aniran lligats els peus)

On lligarem els fils del titella a la creueta?

Aquesta és un apartat complicat, ja que tots els fils han de mesurar igual, el titella ha d'estar en complet equilibri.

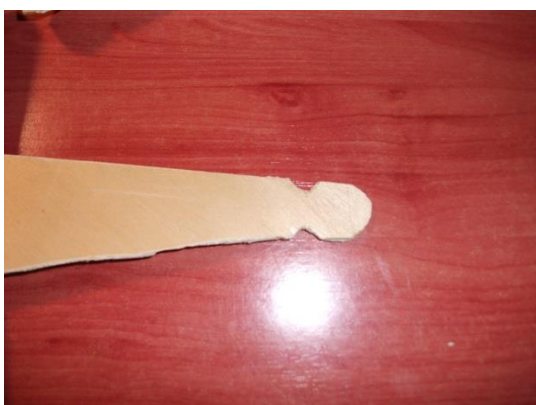
Als extrems d'aquesta peça (és la peça mòbil) hi lligarem els fils que van a parar damunt dels genolls del titella, així aconseguirem moure les cames

Davall de la cinta negra, als seus extrems hi lligarem els fils que van a parar als costats del cap, són importants ja que aguanten la major part del pes del titella.

A la part del davant d'aquesta peça hi lligarem els fils que van a parar a les mans.

Darrera de la cinta negra si volem (opcional) podem fer dos forats a la fusta i enganxar-hi dos fils que vagin a les espatlles del titella, d'aquesta manera repartirem el pes entre els fils del cap i els de les espatlles

Finalment a la cua de la creueta, hi enganxarem un fil que vagi a parar a la cintura del titella, per poder efectuar els moviments del cul (aquest fil no cal que estigui en tensió)

I per fi tenim llest el titella de fil! Després de tantes hores de treball gairebé el podríem considerar com un fill nostre.

Però aquí no acaba tot, més ben dit, aquí acaba de començar tot, ja que ara ens toca el més complicat: aprendre a manejar el titella a la perfecció, i això no és feina fàcil, requereix molta pràctica, és a dir, requereix moltes d'entrenament i entreteniment.

7.6 L'OCELL

L'ocell és un titella de tija que mou les ales i el cap, el qual és manejat des de baix pel titellaire, per mitjà d'un bastó (tija) aguantem el titella suspès en l'aire, per això he decidit fer un ocell.

Aquest titella és força complicat de construir perquè a part de necessitar imaginació a l'hora de dissenyar el cos i la seva estructura i per resoldre els problemes que sorgeixen a mesura que el vas construint, també és necessita tenir nocions en soldadura.

Materials:

- Fil ferro
- Tub de metall modelable
- Vares de ferro
- 2 cercles de ferro
- Brides
- Un pal llarg d'escombra
- Cinta aïllant
- Fil
- Tela
- Feltre
- Plomes
- Cola de roba
- Alicates
- Estisores
- Màquina per soldar

El cos, el coll i el cap:

1. Primer de tot li donarem forma al cos amb el tub de metall modelable, de les mides que vulguem, tenint en comte que posteriorment les ales i el cap hauran de ser proporcionats al cos

2. A la base del cos hi ficarem 3 trossos de filferro que vagin d'una punta a l'altra per a que la tela s'aguanti
3. Per fer el coll agafarem un tros de tub de metall modelable més ample que el que em fet servir anteriorment, i li donarem la forma que vulguem amb relació a les proporcions del cos
4. Farem un forat travessant el tub als seus dos extrems
5. Per fer el cap utilitzarem dos cercles de ferro
6. Per fer el pic soldarem dos trossos d'una vara de ferro (prèviament tallada a la mida desitjada) en forma de triangle però obert per la base, i per aquí ho soldarem al cercle de ferro

7. Repetirem el mateix procés per obtenir l'altre costat
8. Soldarem el pic per la punta dels triangles i ja tindrem el cap
9. Per enganxar el cap amb el coll passarem un tros de vara de ferro pel forat que prèviament haurem fet al tub del coll
10. Soldarem els extrems d'aquesta vara de ferro amb els cercles de ferro, ha de quedar ben subjecte
11. Per enganxar el coll amb la resta del cos passarem una vara de ferro pel forat de l'extrem del coll i ho soldarem enganxant-ho a la part inferior del cos

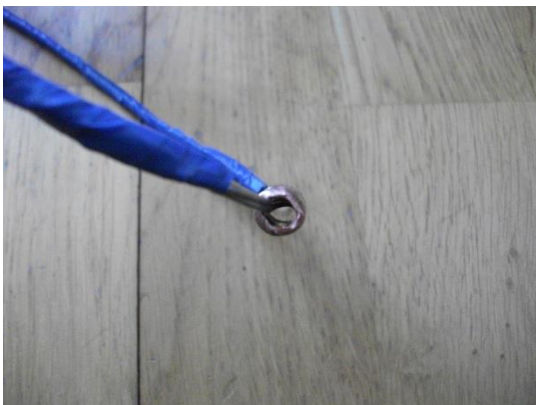

Les ales:

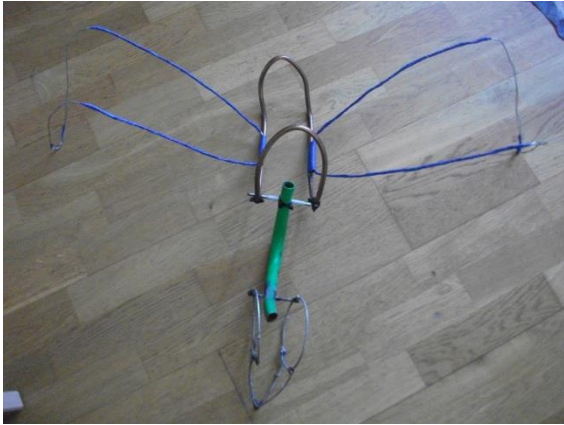
12. Les ales les farem amb filferro. Han d'estar proporcionades amb el cos
13. Trenarem el filferro per a què sigui més resistent
14. Al mig de les ales hi ficarem un tros de filferro trenat de costat a costat de l'ala per a què agunti l'estructura de les ales

15. Per enganxar les ales al cos i aconseguir que tinguin mobilitat haurem de tallar un tros petit de tub de metall
16. Per dins d'aquest tub hi passarem la punta de l'ala que anirà tocant el cos

17. Enganxarem el tub amb el filferro per dins damunt de l'altre tub de metall, al centre del cos (és a dir, la base del cos)

La tija:

18. Per fer la tija necessitem un pal d'escombra buit per dins, d'un material que pesi poc per fer més fàcil la seva manipulació
19. Farem un forat que surti pels dos costats a la part superior de la tija
20. Per aquest forat hi passarem un tros de tub de metall modelable
21. Deixarem recolzar l'estructura del cos sobre aquest tub
22. Amb filferro, brides i cinta aïllant enganxarem la tija amb el cos. Ha de quedar ben subjecte, no passa res si fem molt filferro per aguantar-ho i queda lleig, perquè després ho taparem amb tela

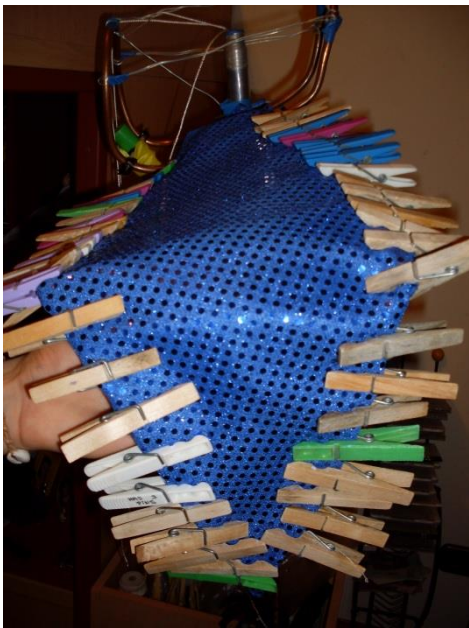

Preparant el "vestit" de l'ocell:

23. Començarem cobrint les ales de feltre
24. Primer dibuixem els patrons en un full de paper
25. Passem els patrons damunt el feltre
26. Ho retallem

27. Un cop ho tinguem, ho empeguem damunt l'estructura de les ales amb la cola especial per a roba
28. Ho haurem de deixar assecar durant unes 12 hores. Podem ficar agulles d'estendre roba per a què quedi més ben enganxat

29. Recobrim el coll de tela
30. Recobrim la cara de l'ocell amb feltre, pegant les parts amb cola de roba

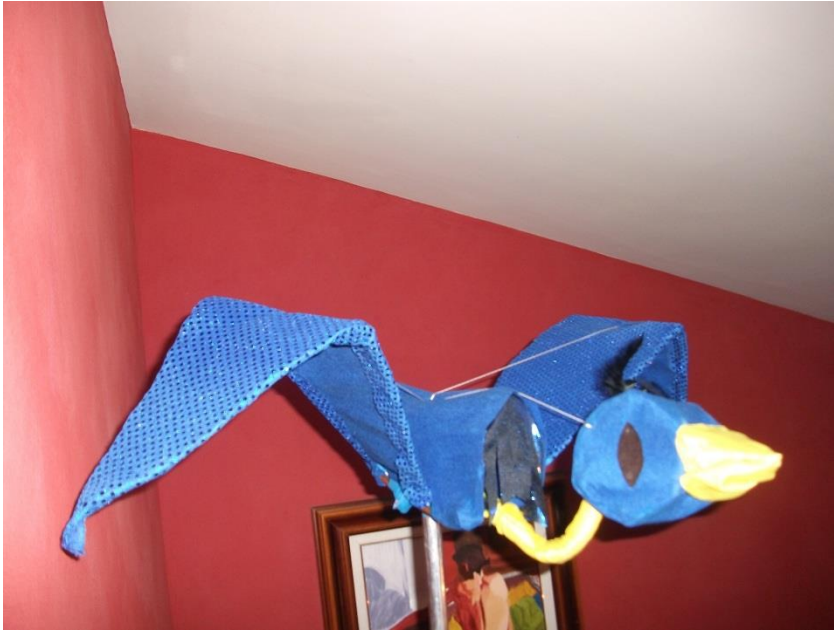
31. Ara bé el pas important; passar els fils pel forat de la tija per poder moure les ales i el cap
32. Lliguem els tres fils a un filferro per fer-ho arribar fins al forat que anteriorment em fet a la tija

33. Tapem el cos de l'ocell amb feltre

34. Fem un forat al lloç del cos de l'ocell per poder treure els fils
35. Lliguem un fil al centre de cada ala
36. Lliguem el fil sobrant al cap de l'ocell
(en aquesta foto podem observar els fils que donen el moviment a les ales i el cap de l'ocell)

37. Finalment li fem els últims detalls, com ficar-li plomes al cap i la cua, enganxar-li dos ulls i recobrir el pic de tela

Ara només cal comprovar que el mecanisme de moviment del titella funciona correctament. Aquest és un titella de dimensions força grans, però manejar-lo és còmode gràcies a la tija.

Ja està llest per volar lliure pels cels!

8. TITELLES, UN RECURS PER EDUCAR

A través de l'art dels titelles es pot accedir amb molta facilitat als nens. Quan un titella parla el nen sent que aquest li parla directament a ell, així doncs entre un i altre sorgeix una gran empatia vital.

Ens podem preguntar si el teatre de titelles pot estar al servei de l'educació.

En efecte, aquest és un mitjà molt eficaç per a la realització de determinats objectius pedagògics. Els titelles són un pont ideal per aprofundir en certs continguts. Aquestes figures tan estimades pels nens poden donar-los consells, per exemple sobre una conducta vial segura, per la higiene bucal, o ajudar a aprendre una llengua a un nen estranger, etc. Amb la intervenció d'un titella es pot aconseguir una major part de convicció i una major atracció que en una conferència de dues o tres hores d'escolta passiva. Amb els titelles es pot dialogar amb el públic, fer preguntes, demanar ajuda. Així, tot jugant i gaudint, podem inculcar una ensenyança o bé també identificar alguns problemes que pugui tenir un nen o un grup classe i trobar les solucions més apropiades.

Així doncs podem concloure que els titelles són un instrument educatiu, comunicatiu i sovint terapèutic.

9. CONCLUSIONS

El dia que vaig elegir fer aquest treball no sabia com n'era de gran el món dels titelles, no tenia idea de la quantitat de tipus de titelles que hi ha ni de la llarga història que tenen darrera.

Des dels inicis de la humanitat s'han creat titelles; per explicar històries o per adoctrinar a la gent. En aquesta vida tot canvia, tot té un inici i un final, els titelles també han canviat molt encara que s'utilitzen pel mateix que s'utilitzaven antigament. Per sort els titelles encara no han arribat al seu final, (com van voler molts reis i emperadors quan van censurar molts espectacles de titelles reivindicatius i en contra dels governs) han evolucionat, han canviat, s'han creat nous tipus de titelles i nous espectacles, deixant de banda tot el tradicional i entrant en el modernisme del teatre actual, en concepte de minimalisme i poca escenografia, titelles fets amb qualsevol material o element, en el concepte de donar vida a tot allò que ens envolta, en el més insignificant com poden ser unes bosses de plàstic de la compra.

Jo he volgut fer un recorregut pels diferents tipus de titelles, des dels més fàcils i senzills (els titelles de dit) fins als més complicats i laboriosos (els titelles de fil)

La medusa és un titella podríem dir de fil, però molt senzill, sense creueta. Es maneja amb un fil que el titellaire porta lligat al palmell de la mà i aguanta el cap i uns que lliguen els tentacles als dits de la mà. És molt senzill de construir i els materials són tots reciclats i fàcils d'aconseguir, però això no vol dir que no es mogui amb gràcia i alegria.

El samurai és un titella corporal, és un concepte molt nou de titelles. El titellaire el fa moure utilitzant tot el seu cos i pot interactuar amb ell. És força senzill de construir, els materials són reciclats i fàcils d'aconseguir i té una gran capacitat de moviment.

El pop és un titella de guant. El titellaire el maneja introduint la seva mà dins del guant al qual a les puntes dels dits li neixen les seves potes. Aquesta titella ja és més laboriosa que les altres i requereix més hores per construir-la, encara que no són gaires les complicacions per construir-la. L'inconvenient d'aquest simpàtic pop és la seva limitació en els moviments.

El Ying i la Yang són una curiosa parella de titelles de dit (incorporats dins dels titelles de guant). El titellaire se'n fica un a cada dit índex de les mans. Són molt ràpid i senzills de construir però disposen de tota l'expressivitat de la que es capaç la nostra mà, és a dir, moltíssima.

El Miquelet és un titella de fil. Aquest és el que volia fer, és el que em va motivar per fer aquest treball. El titellaire el maneja des de dalt, mitjançant una creueta, que és el lloc on van lligats els fils que estan enganxats a les extremitats del titella. M'atreveixo a dir que és més complicat saber manejar-lo a la perfecció que no pas construir-lo, i això que no és fàcil fer-ho, ja que són moltes hores de treball, moltes rectificacions i molts canvis.

En la construcció d'aquest titella em vaig equivocar ja que vaig tallar les peces en fusta de contraxapat i més endavant, a l'hora de ficar les armelles la fusta s'obria, es separaven les diferents làmines que formaven la peça, per això recomano fer servir fusta de pi ja que es lleugera i no ens trobem amb aquest problema.

També em vaig equivocar a l'hora de comprar el fil, ja que era trenat i a l'hora de fer els nusos se'm desfeia, per això a la creueta he hagut de ficar cinta aïllant en comptes de fer els nusos, per això recomano comprar un fil uniforme i resistent.

En la construcció d'aquest titella vull agrair l'ajuda de la meva padrina, ja que sense ella i sense les seves classes de nocions bàsiques de costura no me n'hauria sortit a l'hora de fer el vestuari del Miquelet, el titella que més satisfacció m'ha donat quan l'he vist acabat.

L'ocell és un titella de tija, manipulat des de baix, quan el titellaire estira uns fils que baixen per la tija mou les ales i el cap amunt i avall, simulant el vol d'un ocell real.

Aquest titella és el que m'ha donat més feina de tots i al veure el resultat final no he acabat tan satisfet com em pensava quan vaig fer-ne un primer esbós.

En la construcció d'aquest titella he hagut de fer molts canvis a mesura que m'anaven sorgint problemes.

He hagut d'aprendre a soldar, per això vull agrair al meu pare la paciència que ha tingut mentre me n'ensenyava.

També vull agrair a la meva mare per donar-me idees per fer l'acabat de l'ocell quan jo em pensava que ja no me'n sortiria i quan l'anava a abandonar.

Ara que he acabat aquest treball he descobert que no vull allunyar-me del món dels titellaires i les seves titelles. M'ha agradat poder-me construir un titella, és una relació molt íntima, a partir de la imaginació i l'esforç he pogut crear el meu propi personatge, amb el qual després, posant-lo en escena, podré explicar històries a la gent, podré fer-los passar una bona estona, podré transmetre les meves emocions i pensaments a través d'aquest titella, el meu titella.

10. ANNEXES

He cregut convenient afegir al meu treball un vídeo de cada una de les titelles construïdes. La intenció de gravar aquests vídeos es principalment la de poder veure com es mouen els titelles.

No explico cap història, ja que per fer-ho és necessita força temps de pràctica manejant els titelles, excepte en el cas del Ying i la Yang, que són titelles de dit, els quals són més simples de manejar i aquí si que hi ha una historia amb inici, nus i desenllaç.

No he establert cap relació entre els diferents titelles excepte amb el pop i la medusa, els quals viuen al mar i els he fet aparèixer al mateix vídeo. La resta estan cada una en un vídeo a part.

11. BILBIOGRAFIA

ARTILES, Freddy. *Títeres: historia, teoría y tradición*. Ed. Librititeros. 1998

<http://cantitella.wordpress.com/>

<http://www.firatitelles.com/>

<http://www.imaginaria.com.ar/19/9/titeres.htm>

<http://www.titellesleida.com/>

<http://www.titerenet.com/>